

Наталія ЯЗАН,

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з права) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна
e-mail: yazannatasha@ukr.net
ORCID: 0000-0021-7621-9506

Науковий керівник: Наталія ФІЛІПЕНКО,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна
e-mail: n.filipenko@khai.edu
ORCID: 0000-0001-9469-3650

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.26>

НАВЧАННЯ В БЕЗПЕЦІ: НОВА РЕАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

***Анотація:** у доповіді розглянуто важливі аспекти створення безпечних умов для учасників освітнього процесу. Особливу увагу приділено не лише стандартним заходам, таким як охорона території, впровадження систем відеоспостереження та тривожних кнопок, а й впровадженню експериментальних проєктів. Такі проєкти реалізуються у тісній взаємодії з усіма причетними службами та відомствами, включаючи правоохоронні органи, соціальні служби, місцеві громади та адміністрації закладів освіти.*

Новаторські підходи до забезпечення безпеки спрямовані на підвищення рівня комунікації між учасниками освітнього середовища, вдосконалення профілактичних заходів і створення єдиної системи реагування на потенційні загрози.

***Ключові слова:** безпека, навчальні заклади, військова агресія.*

Забезпечення безпеки дітей є ключовим пріоритетом у діяльності Національної поліції України, яка постійно розвивається та адаптується до нових викликів сучасності. Створення безпечного середовища для учнів у школах є важливою складовою формування суспільства, орієнтованого на захист і підтримку підростаючого покоління.

Дніпропетровська область увійшла до числа дев'яти регіонів України, де розпочнеться реалізація інноваційного проєкту «Служба освітньої безпеки». Цей проєкт спрямований на посилення захисту дітей у закладах освіти та побудову ефективної взаємодії між поліцією, адміністрацією шкіл, громадами та батьківськими організаціями.

Основна мета проєкту полягає у створенні надійного та безпечного освітнього середовища. Вона досягається через фізичну охорону кожного закладу загальної середньої освіти співробітниками поліції. Крім того, передбачається покращення партнерства між школами й правоохоронними органами, щоб забезпечити оперативне реагування на будь-які загрози.

Проєкт сприятиме: зменшенню рівня злочинності в навчальних закладах; запобіганню випадкам булінгу, насильства та правопорушень серед здобувачів освіти; формуванню довіри між дітьми, батьками та поліцією; вихованню у молоді культури безпеки та відповідальності.

«Служба освітньої безпеки» стане важливим етапом розвитку системи безпеки в освітніх закладах України, а її впровадження сприятиме не лише фізичному захисту дітей, а й створенню комфортного середовища для їхнього навчання та розвитку.

Питання, особливості та механізм впровадження проєкту «Служба освітньої безпеки», а також його доцільність безпосередньо для Дніпропетровської області розглядалися на нарадах в обласній військовій адміністрації за участю зацікавлених структурних підрозділів ОВА, підрозділів ГУНП, міжрегіональних територіальних підрозділів Національної поліції, керівників районних та місцевих органів управління у сфері освіти, голів територіальних громад, керівників закладів загальної середньої освіти області, в яких провадиться очне або змішане навчання.

З метою якісного та своєчасного виконання завдань, пов'язаних із впровадженням проєкту «Служба освітньої безпеки», під головуванням начальника поліції Дніпропетровщини створено тимчасову консультативну комісію для співбесід з кандидатами, до складу якої включено представників керівництва ГУНП, кадрових підрозділів (в т.ч. психологів), підрозділів Департаменту внутрішньої безпеки, ювенальної превенції.

Спільно із представниками поліції, УПО та освіти організовано виїзди до кожного закладу загальної середньої освіти, що визначений, як першочерговий до охорони діючим поліцейським, з метою з'ясування особливостей об'єкту охорони, тривалості навчального процесу, наявності/відсутності засобів відеоспостереження, тривожної сигналізації, укриттів, якісного заповнення паспорту безпеки, а також перевірки наявності наказів (розпоряджень) адміністрації ЗЗСО щодо встановлення режиму доступу до приміщень ЗЗСО (внутрішньо об'єктового режиму). Особливо слід зазначити, що вказані поліцейські пройшли психологічне тестування, перевірку силами підрозділів кадрового забезпечення, внутрішньої безпеки, криміналістичного аналізу.

Поліцейські територіальних підрозділів ГУНП у Дніпропетровській області здійснили виїзди до кожного закладу загальної середньої освіти, визначеного як об'єкт першочергової охорони. Під час цих перевірок проводився комплексний аналіз об'єктів із метою оцінки безпекової інфраструктури. Було вивчено тривалість навчального процесу, наявність технічних засобів, таких як відеоспостереження, тривожна сигналізація, системи контролю доступу, стаціонарні аличні металодетектори, а також укриття для учнів і працівників. Особливу увагу приділено якісному заповненню паспортів безпеки для кожного навчального закладу.

За потреби, працівники поліції надають рекомендації з удосконалення системи безпеки. Це включає поради щодо оснащення закладів освіти сучасними технічними засобами та оптимізації організації охорони. Для підвищення ефективності таких заходів підтримується постійна комунікація з Управлінням поліції охорони Дніпропетровської області.

Такі дії спрямовані на формування надійного безпекового середовища в освітніх закладах, що відповідає сучасним стандартам і забезпечує фізичний захист учнів та персоналу.

Аналіз результатів діяльності офіцерів Служби освітньої безпеки демонструє, що проєкт «Служба освітньої безпеки» є ефективним інструментом для створення та підтримки безпечного освітнього середовища в закладах освіти. Його реалізація

сприяє суттєвому зниженню рівня злочинності серед дітей і щодо дітей. Подальше поширення проєкту на всі заклади загальної середньої освіти матиме багатомірний позитивний ефект.

Зокрема, це дозволить:

1. Збільшити рівень правової обізнаності серед учнів, освітян та їхніх батьків, що сприятиме формуванню правосвідомого суспільства.

2. Покращити комунікацію між поліцією, освітніми закладами, представниками територіальних громад, учнями та місцевими жителями, що сприятиме ефективній взаємодії всіх учасників громади.

3. Забезпечити оперативну реакцію на будь-які інциденти завдяки постійній присутності офіцера в навчальному закладі. Це дозволить запобігати конфліктам і оперативно вирішувати ситуації, що виникають.

4. Посилити превентивну функцію завдяки обізнаності офіцерів щодо специфічних потреб окремих громад. Це забезпечить адресну та якісну реалізацію профілактичних заходів, які відповідатимуть запитам конкретної громади та досягатимуть очікуваних результатів.

5. Розширення проєкту стане основою для створення гармонійного та безпечного освітнього середовища, яке сприятиме розвитку дітей, формуванню їхніх цінностей та інтеграції в суспільство.

Відповідно до вищезазначеного, Наказом Національної поліції України від 12.04.2024 № 398 «Про затвердження Положення про Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції України» затверджено Положення про Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції України [1].

Зазначеним Положенням визначені наступні завдання Управління:

1. Участь у реалізації державної політики з питань організації безпечного освітнього середовища, захисту прав і законних інтересів учасників освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, здійснення у межах своєї компетенції профілактичної діяльності щодо запобігання вчиненню правопорушень, ужиття заходів, спрямованих на попередження та усунення загроз життю та здоров'ю учасникам освітнього процесу, запобігання дитячій бездоглядності, зокрема дітей не охоплених навчанням, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення.

2. Моніторинг діяльності підпорядкованих підрозділів з метою виявлення причин і умов, які негативно впливають на ефективність виконання поліцейськими покладених на них завдань і функцій в освітньому середовищі, вжиття в межах компетенції заходів щодо їх усунення.

3. Здійснення координації діяльності, організаційно-методичного та інформаційного забезпечення підрозділів організації служби освітньої безпеки Національної поліції України.

4. Проведення превентивної роботи у закладах загальної середньої освіти, ужиття заходів щодо попередження негативних явищ в освітньому середовищі, у тому числі шляхом участі в підборі, професійному навчанні, мотивуванні поліцейських, контролю за їх роботою, а також упровадження та застосування в їх діяльності ефективних методів, критеріїв, алгоритмів, механізмів та інструментів підтримки і контролю.

5. Розвиток і впровадження програм співпраці поліції і закладів загальної середньої освіти, взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями у сфері безпеки та захисту прав учасників освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, організації превентивної (профілактичної) роботи з ними [1].

Висновки. Підсумовуючи питання безпеки вітчизняних навчальних закладів в умовах воєнного стану, можна зробити такі висновки:

1. Актуальність питання. Безпека навчальних закладів є вкрай важливим аспектом, зважаючи на сучасні загрози, пов'язані з військовою агресією, кібератаками та іншими зовнішніми й внутрішніми ризиками.

2. Міжвідомча взаємодія. Активну участь у визнанні навчальних закладів елементами критичної інфраструктури беруть не лише органи, що опікуються безпекою, зокрема Міністерство внутрішніх справ, але й Міністерство освіти і науки, Міністерство інфраструктури, Міністерство

соціальної політики та місцеві органи самоврядування. Це свідчить про комплексний підхід до вирішення питання. Визнання навчальних закладів частиною критичної інфраструктури. Наявність навчальних закладів у переліку об'єктів критичної інфраструктури дозволяє створити додаткові юридичні та організаційні механізми для забезпечення їхньої безпеки в рамках діючого законодавства.

3. Міжсекторальний підхід. Координація зусиль державних структур і місцевого самоврядування дозволяє розробляти стратегії безпеки, враховуючи місцеві особливості й потреби.

Загалом, безпека навчальних закладів в умовах воєнного стану стає не лише завданням окремих міністерств, а й пріоритетним напрямом для всієї держави. Це підкреслює важливість інтегрованого підходу до захисту освітніх установ, які виконують не лише освітню функцію, але й є осередками соціальної стійкості в умовах кризових ситуацій.

Бібліографічні посилання

1. Наказ Національної поліції України від 12.04.2024 № 398 «Про затвердження Положення про Управління організації служби освітньої безпеки Національної поліції України».

Зразок для цитування:

Язан Н., Філіпенко Н. Навчання в безпеці: нова реальність для української освіти. Пропілеї права та безпеки: наук. журнал. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. № 5. С. 92-94. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.26>.